

Túl az Éperencián

Sok mindent megfogalmaztunk már a számok birodalmának titkaival kapcsolatban, de a magyar néprajzi írásokat olvasgatva újabb érdekességekre bukkantam. Ezek közül szemelgetek Számotokra...

13 (tizenhárom)

A 13-as számjegyet illetően megoszlanak a vélemények, hiedelmek.

Szerencsétlen szám? Elég sokan mondogatják azt a naptári napok esetében, hogy ez szerencsétlen, baljós nap. Hát még akkor, ha péntek 13-át írunk! Ha pedig Luca napja, december 13-a pénteki napra esik, hát az az igazi boszorkányos nap!

Még ma sem terítenek szívesen a vendéglátók 13 főre. De miért pont 13?

Közvetlen oka Jézus Krisztus szenvedésének és halálának evangéliumi elbeszéléséből hámozható ki. Jézusnak 12 tanítványa volt, s ő, a Mester volt a tizenharmadik, akinek az emberiség megváltásáért húsvét péntekjén kínhalált kellett halnia. Az apostolok egyike, Júdás elárulta Őt, ilyen értelemben elkülönülve a Mestertől és a hűséges 11-től ő a baljós tizenharmadik. Jézus és 12 tanítványa nem az első és nem is az utolsó 13 személyből álló „gyülekezet”. Az őstamentumi Jákóbnak és fivérének, Ézsauanak vagy a finn Kalevának 12-12 fia volt, Odüsszeusznak 12 társa, Romulusnak 12 pástora, a dán Hrofnak 12 berserkje. A skandináv Balder istent 12 bíró kísérte, de a kelta Arthur király kerekasztala körül is 12 lovag ült. Az e hőskéket és történeteiket megörökítő regékben, melyekben a „szent tizenkettő” vezérének önfeláldozását vagy feláldoztatását éneklük meg, a mezőgazdasági évciklushoz

kötött termékenységi emberáldozat emlékét fedezi fel több kutató, többek között Jankovics Marcell is.

Ezek után részletesebben időzzünk el a tizenhárom napon át tizenháromféle fából tizenhárom koppintással (nap nap után egy-egy koppintás) készült lucaszékénél. Feltétlenül számolnunk kell a különleges idővonatkozással, a december 13-ától december 24-ig tartó időegységgel.

12 nap áll rendelkezésünkre, hogy elkészítsük, a szék működtetésének szent estéje már maga a 13. nap. Mi a rejtvény kulcsa? Pap Gábor szerint a következő módon közelítsük meg ennek a megfejtését, mégpedig a számmisztika irányából: tízen felüli számokról lévén szó, a 13-at is, a 12-t is „renormálnunk” kell, azaz a bennük lévő számjegyeket össze kell adnunk. A 13 esetében a művelet: $1+3=4$. 12 nap van december 13. és 24. között, tehát a 12 művelete: $1+2=3$.

A 4, mint azt az előző rovatokban már megfejtettük, a földi életvitel kulcs-száma, a 3 pedig az égi létezés száma. A fény ünnepén, Luca napján induló szertartás az égi hierarchia ($1+2=3$) üzenetét közvetíti a földi környezetbe ($1+3=4$), ahol az a Születés éjszakáján, 24-én kezd hatni.

Gyakori a magyar ráolvasókban, analógiás mágian alapuló formulákban a mechanikusan visszafelé számlálás. Például ha pondró van az állatban, akkor a ráolvasó tisztól visszafelé számol. Az analógiás mágia szerint ahogy fogynak a számok, úgy tűnik ki a pondró az állatból.

A ráolvasás így hangzik:

„Az én jószágomban 10 kukac volt, egy elfogyott, maradt kilenc,
az én jószágomban kilenc kukac volt, egy elfogyott, ...

Az én jószágomban egy kukac volt, egy elfogyott, nem maradt egy csöpp sem.”

De betegség, pattanás, rútság, szemölcs elmulasztására is a visszafelé számolást alkalmazták a régiségben.

„Tíz, nem tíz,
kilenc, nem kilenc,
nyolc, nem nyolc, ...”

Azt tudták-e, hogy a számok segítségével férjet is lehet jósolni? Régen a következő módon próbálták meg a dolgot:

„A jövődöbeli megtudakolásának metódusa: ha egy fiatal leány meg akarja tudni, ki lesz az élete párja, számjon erre időt. Számlálja meg napról napra, ahány febér lovat lát, mindaddig, amíg szűz nem jut. Ha ezzel megvan, ismét csak várjon, amíg két kéményseprőt nem pillant meg, de egyszerre. Akkor tegyen egy piros almát a zsebébe, menjen ki az utcára, de csak a kapuig, bal lábát tegye a küszöbre, jobb lábát meg az udvarra. Ha így „beáll”, vegye elő az almát, s el ne felejtse jobb kezével titkon fűgét mutatni. Egyszer csak biztos feltűnik valaki férfiember az úton. Mégpedig maga a jövődöbeli!” (Solymosi Sándor)

No, lányok, kipróbáljátok? Csak 100 fehér ló, 2 kéményseprő és 1 alma szükséges hozzá, hogy megtudjátok, ki lesz a férjetek!

Számoltató mondókáink, kiszámolóink is vannak bőven, amelyek rímeikkel, szójátékaikkal segítenek minket a könnyű memorizálásban, tanulásban:

„Egy – ösvényt küld a begy,
kettő – nyeret küld a felbő,
három – lendülsz fecskeszárnyon,
négy – szelek útján mégy,
öt – kaput nyit a köd,

hat – bebocsát a nap,
hét – fényből szó mesét,
nyolc – visszalovagolsz,
kilenc – ide sietsz,
tíz – viszel engem is.”

„Szervusz, tíz.

Hogy vagy, húsz?

Hát a harminc mit csinál?

Amott jön a negyven.

Mondd meg az ötvennek,

hogy mondja meg a hatvannak,

ne betvenkedjen

azzal a rongyos nyolcvan krajcárommal,

mert úgy vágom kilencvenszer pofon,

hogy százfelé esk a feje, vagy száz csillagot vet a szeme.”

Vannak időszámítással, találósokkal foglalkozó folklór szövegek, amelyek a mindennapi eligazodást segítik ember és természet között.

Vajon kitaláljátok-e, minek a fáját szedik sorba a következő rigmusok?

„Kerek egy ég alatt
kerek istenfája,
kerek Isten fának van tizenkét ága,
tizenkét ágának ötvenkét virága,
ötvenkét virágnak három aranyalmája.”

„Van egy fa,

annak van négy ága.

Minden ágán van három fészek,

minden fészekben van négy madár,

minden madárnak van két tojása,

s minden tojásból buszomnégy fióka kél.”

S ez a találos tetszik-e?

„Év múlik, évet ér,

egymást bajtja négy testvér. Mi ez?”

A számok birodalmában való kutakodás ezen állomását sem tudom mással befejezni, mint azzal, hogy keressétek Ti is világunk titkait, és okos fejjel, látó szemmel próbáljátok minél többet megfejteni belőle!

Láposi Terka